

Novinky zahraniční knihovnické literatury

79. BEILE, Penny M. – ADAMS, Megan M.
Other Duties as Assigned : Emerging Trends in the Academic Library Job Market [Ještě další povinnosti : nové trendy na trhu práce vysokoškolských knihoven] / Penny M. Beile, Megan M. Adams
In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 61, č. 4 (2000), s. 336-347. Lit. 48.
Uvádějí se výsledky obsahové analýzy 900 inzerátů týkajících se pracovních příležitostí ve vysokoškolských knihovnách. Inzeráty byly publikovány v roce 1996 ve čtyřech knihovnických časopisech (American Libraries, Chronicle of Higher Education, College and Research Library News a Library Journal). Analýza navazuje na obdobný průzkum, který provedli v roce 1992 D. W. Reser a A. P. Schuman podle inzerátů publikovaných v roce 1988. Zkoumaly se požadavky na pracovní místa a nabízené výhody a srovnávají se obě studie. Při hodnocení výsledků se vycházelo z pracovních hypotéz (např. že požadavky na práci v elektronických službách budou vyžadovat znalost práce s počítači, v technických službách znalost cizích jazyků, ve veřejných službách vyšší odborné vzdělání, a také, že vyšší praxe bude více finančně ohodnocena). Při zpracování byly vyloučeny inzeráty na částečné úvazky nebo úvazky kratší než jeden rok, nabídky na místo ředitele a děkana či nabídky na školy mimo Spojené státy. Formuláře byly analyzovány programy Excel a SAS (Statistical Analysis Software). Inzeráty se týkaly 900 míst (ve srovnání s rokem 1988, kdy jich bylo 1133, pokles o 20 %), nejčastěji byly zmiňovány bibliograficko-informační služby a katalogizace (i u nich byl ale značný pokles oproti předchozímu průzkumu). Podrobněji se probírají výsledky v jednotlivých skupinách požadavků: počítačová gramotnost, znalost cizích jazyků, praxe, vzdělání, minimální plat. Ve srovnání výsledků obou průzkumů je patrný rozvoj automatizace v knihovních službách. (O podobném průzkumu založeném na analýze inzerátů viz též záznam č. 91 v této rubrice.)
80. BLECIC, Deborah D. – FISCELLA, Joan B. – WIBERLEY, Stephen E., Jr.
The Measurement of Use of Web-based Information Resources : An Early Look at Vendor-supplied Data [Měřítko užívání webovských informačních zdrojů : prvotní pohled na data dodaná prodávajícím] / Deborah D. Blecic, Joan B. Fiscella, Stephen E. Wiberley, Jr.
In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 62, č. 5 (2001), s. 434-453. Lit. 22.
Autoři informují o výzkumu spolehlivosti statistických údajů o využívání elektronických zdrojů. Pro knihovníky jsou tyto údaje jedním z důležitých vodítek při posouzení efektivity a tím pro rozhodování o obstarání daného zdroje. Konsorcium ICOLC (International Coalition of Library Consortia) vypracovalo směrnici týkající se měření využívání webovských zdrojů (Guidelines for Statistical Measures of Usage of Web-based Indexed, Abstracted, and Full-text resources, směrnice je dostupná na <http://www.library.yale.edu/consortia/webstats.html>). K uvedenému výzkumu vedlo vědomí, že zdaleka ne všichni dodavatelé aplikují měřítko ICOLC, jejich údaje tudíž nejsou spolehlivé a srovnatelnost dat od jednotlivých dodavatelů je problematická. Způsobuje to též používání různého softwaru, odlišný přístup producentů ke sčítání společné návštěvy jedné databáze rozdělené na dvě části, nejednotné započítávání opakovaného přístupu a opakovaného logování při technických potížích atd. Byla zkoumána data od 51 dodavatelů. Elektronické zdroje byly rozděleny do čtyř kategorií (indexované databáze s referáty, sbírky plnotextových elektronických časopisů, adresářové nebo referenční databáze s plnotextovými záznamy, smíšené databáze). Při analýze dodaných údajů byla nalezena dodatečná měřítko – variabilita dat v průběhu doby, počet dotazů na relaci, hodinové využití, využívání sbírek elektronických časopisů, využívání webovských zdrojů ve vztahu k odborné a institucionální veřejnosti. Zároveň vyplynulo několik doporučení, co mají knihovníci sledovat.
81. BRINKHUS, Gerd
Originalerhaltung um welchen Preis? [Uchovávání originálů – za jakou cenu?] / Gerd Brinkhus
In: Bibliotheksdienst. – [Berlin]. – 0006-1972. – 34, č. 5 (2000), s. 726-736. Lit.
Ve své přednášce na sjezdu Svazu německých knihovníků (březen 2000) vychází autor z faktu, že vědecké knihovny nechtějí a nemohou upustit od uchovávání originálů tištěných informačních zdrojů, a to zejména tam, kde jde o knihovní fondy doplňované průběžně po celá staletí a cenné pro historii vědy. Podle naléhavosti archivního

uchovávání dělí knihovní fondy na tři kategorie, u každé uvádí způsob ochrany (konzervace, režim půjčování, mikrofilmování aj.). Největší pozornost věnuje první kategorii (staré tisky, sbírky významných osobností, historické sbírky atd.), kde klade důraz v ochraně svazků na prevenci a konzervaci spíše než na restaurování či rekonstrukci. V této souvislosti se zmiňuje o škodách a znehodnocení historických fondů neuváženými postupy. Hodnotí výhody spolupráce knihoven při uchovávání originálů tištěných děl, při mikrofilmování pro potřeby uživatelů a při společné péči o uchovávání kulturního dědictví.

82. COX, Richard J.

Accountability, Public Scholarship, and Library, Information, and Archival Science Educators [Podíl pedagogů ze škol knihovních, informačních a archivních věd na vzdělanosti veřejnosti] / Richard J. Cox
In: J. Educ. Libr. Inform. Sci. – [Arlington]. – 0748-5786. – 41, č. 2 (2000), s. 94-105. Lit. 31.

Autor vysvětluje úvodem pojem „vzdělaná veřejnost“ a význam její účasti v diskusích o odborných otázkách, v tomto případě o vlivu informací a informačních technologií na společnost, tj. o otázkách tzv. „sociální informatiky“ (social informatics). Kritizuje pedagogy knihovnických škol za to, že publikují jen ve specializovaných časopisech a monografiích a neinformují širší veřejnost a nedávají podněty k veřejným diskusím o sociálních důsledcích „věku informací“. Oprávněnost této kritiky potvrzuje analýza osmnácti amerických periodik různého politického a kulturního zaměření, která sledovala tematiku statí a profesi jejich autorů. V období 1990-1998 v nich bylo uveřejněno 692 statí k problematice „věku informací“, z toho více než polovina k informačním technologiím v nejširším pojetí, od vývoje nových přístrojů k bezpečnosti práce s nimi. Velká část statí se týkala budoucnosti tištěné knihy, postavení knihoven ve společnosti, využívání archivních materiálů, otázek autorského práva a cenzury. Rozbor sledující profesi autorů těchto statí neodhalil jediného autora, který by patřil mezi pedagogické pracovníky knihovnických a informačních vzdělávacích institucí. Důvodů je více, nejčastěji je to tím, že pedagogové nemají zájem o uvedený typ periodik a dávají přednost odbornému tisku, tj. psaní pro kolegy v oboru. Informovanost veřejnosti zůstává převážně v rukou autorů na volné noze a novinářů, v menší míře odborníků jiných profesí (medicína, počítače). K článku je připojen obsáhlý soupis literatury, zčásti s poznámkami autora článku.

83. DAY, Ronald E.

Tropes, History, and Ethics in Professional Discourse and Information Science [Tropy, dějiny a etika v odborném diskurzu a informačních vědách] / Ronald E. Day

In: JASIS: J. Amer. Soc. Inform. Sci. – [New York]. – 0002-8231. – 51, č. 5 (2000), s. 469-475. Lit.

Základní odborné texty se zabývají budováním a prezentováním základů teorie a praxe, z nichž se některé šíří do obecné kultury, aby zde našly své sebepotvrzení. Důvody pro tuto společenskou nebo kulturní reflexivitu jsou pochopitelné: odborné praktiky a diskurzy existují v rámci širšího kulturního prostoru, a tak musí ospravedlnit svoji existenci i techniky či postupy v pojmech širších společenských zájmů. To je zvláště důležité, pokud jde o společenskou nutnost nějaké sporné profese, když jde o novou profesi nebo když je profese sporná nebo v krizi. Stejně je tomu i s informační vědou, která má v epistemologickém smyslu přinejmenším od dob Deweyho status šedé eminence všech věd. Platí to, chápeme-li ji jako disciplínu určenou k organizaci všeho poznání nebo nástroj vedoucí vědce k textovým zdrojům určeným pro pokrok v poznání. Historicky můžeme vztah informační vědy a vědy chápat jako synekdochu. Tento synekdochický vztah je založen na strukturalistickém pojmenování toho, co bychom v knihovnictví a v informační vědě nazvali indexovatelností. Během druhé světové války a po ní prošla epistemologie, společenské mínění a uspořádání institucí velkou změnou (zvláště ve spojeneckých zemích): neindustrializované pojetí vědy se stalo nepředstavitelné. Univerzity, průmysl a vláda vytvořily „železný trojúhelník“, jímž byla absorbována též komunikace a informační techniky. Ty stále více směřovaly k vytváření informačních sítí mezi člověkem a člověkem, člověkem a strojem a strojem s cílem ekonomické, kulturní a vojenské dominance. Pokud jde o kritickou etiku, ta se angažuje v kritické historiografii a vyžaduje, aby se zkoumání dějin profese dostalo za běžné hranice jejich základů a zakladatelů. Jejím úkolem by měla být historická projekce.

84. DU TOIT, Adeline

Teaching infopreneurship : students' perspectives [Perspektivy studentů oboru podnikání v oblasti informací] / Adeline du Toit

In: Aslib Proc. – [London]. – 0001-253X. – 52, č. 2 (2000), s. 83-90. Lit. 10.

Co je předmětem obchodního podnikání v oblasti informací na rozdíl od informačních služeb knihoven, proč se rychle šíří ve vyspělých státech Ameriky a Evropy a v poslední době i v Jižní Africe? Šest způsobů, jak informační podnikatelé zpracovávají a poskytují informace, osobní vlastnosti, které podmiňují úspěch v podnikání. Charakteristika soukromého zprostředkovatele (brokerů) a poradce (konzultanta) v oblasti informací, typ služeb, které poskytují, jejich klienti, podmínky úspěšného podnikání podle průzkumu provedeného v Jižní Africe v polovině

90. let. Šíření informací založené na obchodním podnikání má vliv na obsah a metodiku vyučování informační vědy na univerzitních fakultách. Na univerzitě v Johannesburgu je informační podnikání předmětem výuky v semestru druhého ročníku bakalářského studia. Navštěvují jej studenti se zaměřením na informační vědu a na výpočetní techniku. Obě tyto skupiny odpovídaly na otázky dotazníku, který zjišťoval názory studentů na účel studia informačního podnikání, věcný obsah přednášek a na metodiku výuky. Odpovědi obou skupin studentů jsou porovnány; i když se jejich názory liší (především na metodiku výuky), je v obou skupinách vysoké procento studentů, kteří chtějí po dokončení studia pracovat jako soukromí podnikatelé v oblasti informací.

85. FERGUSON, Chris

„Shaking the Conceptual Foundations“, Too : Integrating Research and Technology Support for the Next Generation of Information Service [„Otrásání pojmovými základy“ neboli integrace podpory vědy a techniky pro další generaci informačních služeb] / Chris Ferguson

In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 61, č. 4 (2000), s. 300-311. Lit. 27.

Informační služby vysokoškolských knihoven se za poslední desetiletí v podstatě nezměnily pokud jde o jejich organizační strukturu, základní filozofii služeb a ekonomický model, na němž jsou založeny. A to přesto, že potřeby uživatelů, technické zázemí i další složky knihovny doznaly dramatických změn. Spíše než přidat ke stávajícím službám další vrstvy v podstatě experimentálních složek a zvýšit jejich složitost, měly by být informační služby přetvořeny tak, aby obsáhly nové partnery přispívající k použití nových technologií a zaujaly zásadně nový přístup k prezenčním i síťovým zdrojům informací. Jisté pokusy v tomto směru již byly učiněny (použití e-mailu, videokonferencí a kooperační síťový přístup), ale to ještě nestačí. Příští generace akademických informačních služeb změní svoji podstatu rozšířením a prohloubením své přítomnosti v počítačových sítích a poskytováním informačních služeb „šitých na míru“. Budoucí integrované prezenční i síťové služby budou nadále využívat i tištěné zdroje a vhodným způsobem je kombinovat s digitálním prostředím (mj. OPAC, plnotextové databáze, elektronické časopisy i knihy, informační rozhraní). V těchto službách budou pracovat informační pracovníci plnící nové role integrátora či „přístupového inženýra“.

86. FJÄLLBRANT, Nancy

Information literacy for scientists and engineers : experiences of EDUCATE and DEDICATE [Informační gramotnost pro vědce a techniky : zkušenosti z projektů EDUCATE a DEDICATE] / Nancy Fjällbrant

In: Program: Electronic Libr. Inform. Syst. – [London]. – 0033-0337. – 34, č. 3 (2000), s. 257-268. Lit. 28.

Uvádí se koncept informační gramotnosti a popisuje vliv informační techniky na informační gramotnost a řešení tohoto problému v projektech EDUCATE a DEDICATE financovaných Evropskou unií v rámci programu Telematics for Libraries. Podle definice ALA (American Library Association) musí být osoba informačně gramotná schopna poznat, kdy je informace potřeba a zároveň ji umět lokalizovat, zhodnotit a efektivně využít. Informace musí být získána efektivně, zhodnocena kriticky a kompetentně, využita přesně a kreativně atd. Těchto kritérií informační gramotnosti bylo použito při realizaci následujících dvou projektů. Projekt EDUCATE (EnD Users Courses in Information Access through Communication Technology – Kurzy pro finální uživatele zaměřené na přístup k informacím prostřednictvím komunikační techniky) probíhal v letech 1994-1997 v šesti institucích v Irsku, Švédsku, Velké Británii, Španělsku a Francii. Soustředil se na subjektivě orientované aspekty informační gramotnosti pro vědce a techniky realizované strukturovaným přístupem k informacím a vyučováním v prostředí počítačové sítě. Projekt DEDICATE (Distance Education Information Courses with Access Through Networks) byl realizován v letech 1997-1999 v devíti institucích ve Švédsku, Finsku, Litvě, Lotyšsku, Estonsku, Polsku a Maďarsku. Jeho cílem bylo vypracovat cenově dostupné dálkové kurzy pro školení v informační gramotnosti. Toho bylo dosaženo prostřednictvím tzv. školení školitelů (přípravou školitelů, kteří školí další). Kurzy se týkaly především individuálních studentů. Školení v informační gramotnosti je užitečné vzhledem k velkým změnám v procesech přenosu informací spojených s rozvojem techniky, které působí nejistotu uživatelů při vyhledávání informací a jejich zpracování. Informace o uvedených programech viz <http://www.ifla.org/IV/ifla63/63fjan.htm>, <http://educate.lib.chalmers.se/DEDICATE/docs/calisce.pdf>, <http://educate1.lib.chalmers.se/IATUL/3-98.html>.

87. HAYES, Robert M.

Razvitije informatiki v SŠA : istoričeskij obzor [Rozvoj informací v USA : historický přehled] / Robert M. Hayes

In: Mežd. Forum Inform. Dok. – [Moskva]. – 0203-6460. – 25, č. 4 (2000), s. 12-22. Lit. 51.

Autor, jeden z pionýrů informačního odvětví, v referátu na konferenci o dějinách systémů vědeckých informací interpretuje a dokumentuje historii tohoto odvětví od roku 1948 do současnosti v kontextu rozvoje ekonomiky, politiky, průmyslu, informačních technologií, nakladatelství a knihovnictví. V daném období vyčleňuje několik etap: 1948-1964 (sám začal v roce 1948 jako čerstvý doktor matematických věd na Kalifornské univerzitě pracovat s využitím počítačů) – v této etapě byla hlavní příčinou rozvoje automatizovaných informačních systémů potřeba vědeckotechnických informací, mj. i pro tzv. operativní služby v důsledku studené války a některých

vědeckých úspěchů SSSR (vypuštění sputniku v roce 1957). V etapě 1964-1980 již nebylo hybnou silou rozvoje napětí mezi USA a SSSR. Určující silou se stal přechod USA a dalších průmyslově vyspělých zemí od industriální ekonomiky k ekonomice informační. V roce 1976 byla v USA oficiálně uznána nutnost národní informační politiky a důležitost vědeckých informací (v této době byla vytvořena např. Národní služba technických informací – NTIS, Národní akademie věd, zesílilo úsilí o vytváření kooperativních sítí knihoven, úspěšně se rozvinuly služby interaktivního vzdáleného přístupu – např. DIALOG, informační vědy se staly součástí univerzitního vzdělání). Třetí etapou jsou léta 1980-1998, kdy byla zformulována nezbytnost vytvoření národní a posléze mezinárodní „globální informační infrastruktury“ a informace jako taková byla poprvé uvedena jako priorita národní politiky. V závěru článku se autor zabývá prognózou vývoje informací v uvedených kontextech do roku 2005. Co se týká knihoven, jejich funkce se budou rozšiřovat, budou v nich koexistovat a vzájemně se doplňovat informace na různých nosičích – podle výzkumů Kalifornské univerzity vliv elektronických informačních zdrojů neoslabuje, ale naopak zintenzivňuje využívání knihoven.

88. HERRING, Susan Davis

Faculty Acceptance of the World Wide Web for Student Research [Jak učitelství sbor souhlasí s používáním WWW při studentském výzkumu] / Susan Davis Herring

In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 62, č. 3 (2001), s. 251-258. Lit. 22.

Výzkum využívání webu jako nástroje studentů při výzkumné práci zadané v kurzu. Od roku 1991, kdy byl vytvořen, se web stal častým výzkumným nástrojem. Studenti jsou schopni pracovat s novými technologiemi včetně webu na vysoké úrovni, mnohdy vyšší než jejich učitelé. Pro vysokoškolské knihovníky je důležité chápat i postoj učitelů k využívání webu při vědecké práci studentů. Autorka se zmiňuje o některých dřívějších výzkumech a publikacích, které se tímto problémem zabývaly. Některé se soustředily na posouzení hodnověrnosti informací na webu, na problém využití internetu jako vzdělávacího nástroje. Vzhledem k tendenci studentů věřit všemu, co počítač řekne, se objevila obava, zda studenti nebudou pokládat internetové zdroje za jediné hodné zkoumání. Některé výzkumy potvrdily výrazně většinovou spokojenost studentů s informacemi nalezenými na webu. Daný článek charakterizuje použité metody a techniky výzkumu. Byl použit nástroj EUCS (End-User Computing Satisfaction) navržený speciálně k měření postojů uživatelů vůči známým počítačovým programům, pak série demografických otázek a otázek na využívání webu ve třídě. Po pilotním otestování byl soubor otázek rozeslán 1129 fakultám alabamských institucí poskytujících vysokoškolské vzdělání. Vrátilo se 388 použitelných dotazníků. Při jejich zpracování bylo sledováno, zda učitelství sbor akceptuje WWW jako odpovídající zdroj pro výzkumnou práci svých studentů a zda povzbuzuje studenty k tomu, aby WWW využívali. Výsledky jsou shrnuty v tabulkách. 77 % respondentů z řad učitelů studentům doporučuje užívat web. Pouze 7,1 % jim používání webu zakazuje. Zároveň však většina učitelů není spokojena se situací, kdy student omezí svůj výzkum na web. Pro vysokoškolské knihovníky z toho vyplývá, že by měli pojímat WWW jako legitimní výzkumný nástroj, zpřístupnit ho a pomáhat v jeho efektivním využívání. Při přípravě webovských nástrojů by měli spolupracovat s učitelstvým sborem.

89. HOMANN, Benno

Informationskompetenz als Grundlage für bibliothekarische Schulungskonzepte [Informační kompetence jako základ koncepce knihovnického školení] / Benno Homann

In: Bibliotheksdienst. – [Berlin]. – 0006-1972. – 34, č. 6 (2000), s. 968-978.

V informační společnosti se mění funkce knihovny, avšak její zkušenosti se získáváním, zpracováním a šířením informací, jakož i soustředění velkého množství různorodých informačních materiálů na jednom místě je optimálním předpokladem k tomu, aby se knihovna stala školící institucí, centrem celoživotního vzdělávání. Další předpoklady (koncepce a metody školení, prostory, personál) jsou v článku charakterizovány stručně, blíže jsou vysvětleny dva modely informační kompetence, jimiž se zjišťují postupy individuálního vyhledávání a zpracování informací (model ISP – Information Searching Process, model „6 Bigs“ – SIX BIG SKILLS). Dále jsou popsány prvky plánování a přípravy školení (včetně dat o účastnících) a postup realizace školení různého typu v Univerzitní knihovně v Heidelbergu; přiloženy jsou tabulky s přehledem témat a rozsahu školení v roce 1999. V závěru jsou shrnuty podmínky pro další činnost knihoven jako školících institucí. (Pozn. red.: viz též portál AGIK – Arbeitsgruppe Informationskompetenz na <http://www.agik.net>.)

90. KUSTOS, Annette – NITZSCHE, Jörg

Telearbeit, Chance oder Risiko? : Tagung über Einsatzmöglichkeiten der Telearbeit für den bibliothekarischen Dienstleistungsbereich [Práce z domova – šance nebo riziko? : seminář o možnosti zavedení práce z domova v oblasti knihovnických služeb] / Annette Kustos, Jörg Nitzsche

In: Bibliotheksdienst. – [Berlin]. – 0006-1972. – 34, č. 12 (2000), s. 1941-1950.

Článek přináší resumé referátů přednesených v září 2000 na semináři „Telearbeit für Bibliotheken“ – o přednostech a stinných stránkách práce z domova či práce na dálku ve vztahu ke knihovnám. Hovořilo se o aspektech práce z domova z pohledu zaměstnance a zaměstnavatele, o vztazích mezi těmi, kteří pracují doma a jsou se svým pracovištěm spojeni informační a sdělovací technikou, a těmi, kteří jsou na pracovišti přítomni denně, a také o osobních předpokladech „pracovníka na dálku“. Několik referentů shrnulo zkušenosti ze svých institucí: non-stop informační služba zajišťovaná „dálkově pracujícími“ ve skupině osmi dánských veřejných knihoven; kombinace dálkové a prezenční práce na katalogizaci starších fondů v berlínské Ústřední a Zemské knihovně; problémy personalistů na spolkovém ministerstvu práce s novými formami práce. Stinné stránky práce z domova přehledně analyzoval ředitel Univerzitní knihovny Svobodné univerzity v Berlíně (http://www.ub.fu-berlin.de/service/e_publicationen/mitarbeiter/naumann/telearbeit.html). Připomenuto Online-Forum Telearbeit – <http://www.onforte.de>.

91. LYNCH, Beverly P. – SMITH, Kimberley Robles

The Changing Nature of Work in Academic Libraries [Změny v povaze práce ve vysokoškolských knihovnách] / Beverly P. Lynch, Kimberley Robles Smith

In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 62, č. 5 (2001) s. 407-420. Lit. 34.

Zpráva o výzkumu práce vysokoškolských knihovníků v USA, jak se změnila a dál mění a jak se tato změna odráží v organizačních strukturách a popisu práce. Po dřívějších obdobných výzkumech byl tentokrát nově položen důraz na zkoumání individuální práce. Autoři podrobně informují o použité metodě a zvolených kritériích a zdůvodňují je. Použili obsahovou analýzu inzerátů s celostátním dosahem v časopise *College & Research Libraries*. Vyjmenovávají dřívější výzkumy založené na rozboru inzerátů. Uvádějí hlediska, která byla při analýze inzerátů sledována, tj. zda inzeráty z 90. let jeví významné obsahové změny oproti inzerátům ze sedmdesátých a osmdesátých let, jak obsáhlé jsou požadavky na znalost technologií, je-li častěji požadováno určité chování (např. schopnost práce v týmu) a lze-li z nich vyčíst, že dochází ke změnám ve vzorech řízení ve vysokoškolských knihovnách a jejich funkčních jednotkách. Zpracovatelé prošli celkem 220 inzerátů vycházejících vždy v březnu v letech 1973, 1983, 1988, 1993 a 1998. Výsledky zkoumání jsou přehledně prezentovány v tabulkách i komentářích autorů. Např. 80 % inzerátů požadovalo profesionální hodnost získanou v rámci programu akreditovaného ALA, 43 % inzerátů ohlašovalo akademický status knihovníka. Požadavky kladené na řídicí pracovníky byly předvídatelné. Předpokládaly se znalosti automatizovaných knihovních systémů, ne už speciální dovednosti, jako např. vyhledávání v databázích. Značný význam je přikládán komunikačním a řídicím schopnostem. Velké změny doznala referenční činnost, a to požadavkem na vedení instruktáží (v roce 1973 se tento požadavek neobjevil) a požadovanými charakteristikami chování. Objevila se kombinace činností, pohyb od specializovaných činností ke komplexnější práci. Z práce s počítači se často zmiňuje vyhledávání v databázích, ale není tendence k výčtu počítačových dovedností. Vzrůstá význam charakteristik chování (kreativita, entuziasmus, flexibilita). Autoři v závěru předkládají k diskusi otázku, jak se mohou jejich zjištění promítnout do obsahu vzdělávacích programů akreditovaných ALA. K definitivnímu soudu o změnách v referenčních a kombinovaných činnostech by bylo třeba dalšího zkoumání s použitím jiných metod. Podobně je tomu s měnící se povahou práce, kterou výzkum naznačil, ale bylo by třeba ještě dalšího potvrzení. (O podobném průzkumu založeném na analýze inzerátů viz též záznam č. 79 v této rubrice.)

92. McILWAIN, John

Bibliographical Control : Self-instruction from Individualized Investigations [Bibliografická evidence : samostatné studium na základě individuální práce] / John McIlwain

In: Intern. Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 1 (2001), s. 17-19.

Jeden z příspěvků přednesených na semináři IFLA k výuce bibliografie (*Teaching Bibliography Today in Primary and Continuing Professional Education of Librarians*, srpen 2000) v Jeruzalémě vysvětluje metodu samostatného studia bibliografické práce, jak ji praktikují na škole knihovnictví, archivních a informačních věd Londýnské univerzity. Každý student si zvolí obor, v němž zpracovává bibliografii vlastním vyhledáváním informací z tištěných zdrojů a databází, sleduje přitom strukturu, obsah, klasifikaci poznatků v informačních zdrojích, porovnává je a vybírá nejvhodnější. Seznamuje se tak s institucemi, které uchovávají informační fondy nebo publikují informační materiály, naučí se pracovat se základními zdroji tzv. rychlých informací („quick reference material“), jako jsou encyklopedie a naučné slovníky, s registrujícími a retrospektivními bibliografiemi. Metoda samostatného studia předpokládá výměnu zkušeností mezi studenty a diskuse o postupech a problémech vyhledávání dat. Do tohoto způsobu studia jsou studenti uvedeni několika přednáškami obecného charakteru (např. pravidla bibliografického popisu, povinný výtisk, funkce národních bibliografií aj.), a také povinnou přednáškou o informačních technologiích doplněnou praktickým cvičením v jejich používání.

93. McLEAN, Neil
Matching people and information resources : authentication, authorisation and access management and experiences at Macquarie University, Sydney [Lidé versus informační zdroje : legalizace, zplnomocnění a přístup, zkušenosti univerzity Macquarie v Sydney] / Neil McLean
In: Program: Electronic Libr. Inform. Syst. – [London]. – 0033-0337. – 34, č. 3 (2000), s. 239-255. Lit. 7.
V prostředí počítačových sítí se začínají objevovat nové horizonty v přístupu uživatelů k informačním zdrojům. Knihovníci, vydavatelé, subskripční agenti, provozovatelé databází i dalších informačních služeb se aktivně angažují v přehodnocení poskytovaných služeb s ohledem na využití internetu. Snaží se též hledat způsoby, jak propojit staré systémy s webovou technologií tak, aby výsledek byl pro uživatele transparentní. Tyto nové služby s sebou ale přinášejí problémy legalizace přístupu k datům, jeho zplnomocnění a vůbec technické možnosti přístupu. Tyto problémy byly zkoumány na univerzitě Macquarie v Sydney v rámci projektů PRIDE (People and Resources Identification for Distributed Environments, <http://lirn.viscount.org.uk/pride/>) a LIDDAS (Local Interlending and Document Delivery Administration System). Popisují se zkušenosti získané při realizaci těchto projektů, z nichž LIDDAS je programem australským a PRIDE evropským (je financován Evropskou unií z programu Telematics for Libraries).
94. MADSEN, Mona
Teaching Bibliography, Bibliographic Control, and Bibliographic Competence [Výuka bibliografie, bibliografická evidence a bibliografická kompetence] / Mona Madsen
In: Intern. Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 1 (2001), s. 16-17.
Příspěvek na semináři IFLA k výuce bibliografie (Teaching Bibliography Today in Primary and Continuing Professional Education of Librarians, Jeruzalém, srpen 2000) seznamuje s obsahem výuky bibliografie v rámci přednášek z oboru „Zpracování informací a organizace poznatků“ na katedře informačních věd Královské školy knihovnictví a informačních věd v Kodani. Zdůvodňuje, proč se ve výuce klade důraz na teorii a metodologii předmětu. Vysvětluje látku probíranou v povinné přednášce „Zpracování informací“, kde se studenti seznamují jak s tištěnými zdroji, tak s elektronickými informačními systémy a především s dánskou národní bibliografií, a v přednášce „Organizace poznatků“, kde je zařazena mimo jiné katalogizace a klasifikace. Vedle obou povinných přednášek existují volitelné předměty zaměřené na bibliografickou práci v některém oboru společenských nebo přírodních věd. Tvorba bibliografií a práce s nimi je předmětem výuky i v jiných přednáškách ve všech ročnících studia.
95. METZ, Paul – COSGRIFF, John
Building a Comprehensive Serials Decision Database at Virginia Tech [Budování databáze přispívající k rozvoji fondu seriálové literatury na technice ve Virgínii] / Paul Metz, John Cosgriff
In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 61, č. 4 (2000), s. 324-334. Lit. 4.
Knihovny často vycházejí při úvahách o rozvoji svých seriálových sbírek pouze z údajů o nákladech, využití fondů nebo citovanosti titulů. Nevyužívají plně možnosti, které skýtají příslušné databáze jako celek. Na technice ve Virgínii (Virginia Polytechnic Institute and State University – Virginia Tech) přistoupili v roce 1997 k vybudování takového zdroje informací, který by napomohl při rozhodování o rozvoji fondů seriálové literatury. Jako ideální médium pro sběr dat byl zvolen dotazník uvedený na webovské stránce techniky. Respondenti měli navrhnout tituly ke zrušení a naopak zdůvodnit potřebu jiných titulů pro svoji práci. Dotazníky vyplnilo 400 členů fakulty, kteří zmínili na 4000 titulů seriálů. Popisuje se způsob zpracování odpovědí i kritéria, podle nichž se řídila akvizice požadovaných titulů (např. titul musí být vypůjčen 20x či více prostřednictvím MVS, musí obsahovat 10 či více odkazů na publikace, jejichž autory jsou členové akademického sboru techniky apod.). Zhodnocení výsledků průzkumu ukázalo, že příště bude třeba shromáždit ještě více dat umožňujících kvalifikované rozhodnutí a využít i monitorování elektronického využívání fondů.
96. OPPENHEIM, Charles – POLLECUTT, Natalie
Professional associations and ethical issues in LIS [Profesní spolky a etické otázky knihovnictví a informační vědy] / Charles Oppenheim, Natalie Pollecutt
In: J. Libr. Inform. Sci. – [London]. – 0961-0006. – 32, č. 4 (2000), s. 187-203. Pozn., lit.
Obsáhlý článek podrobně analyzuje úlohu dvou profesních organizací, britské Asociace knihoven (LA) a Americké asociace knihoven (ALA) v dodržování etických principů v profesi knihovníka. Týká se to svobody informací, intelektuální svobody smýšlení a projevu, práva na soukromí, ochrany osobních dat a odmítání cenzury. „Zásady etiky pro knihovníky“ (1938) a „Knihovní listina práv“ (1939) přijaté v ALA a „Zásady profesionálního chování“ LA z roku 1983 jsou základními směrnici v otázkách profesionální etiky. Historie obou asociací zaznamenala několik případů (v článku popsanych), kdy se podílely na obhajobě intelektuální svobody – ALA v souvislosti s aktivitami Výboru pro neamerickou činnost, režimem apartheidu v Jižní Africe, případem S. Rushdieho, snahou FBI sledovat zahraniční uživatele amerických knihoven, snahami omezovat volný přístup k internetu; LA též

podporovala jihoafrické knihovníky za apartheidu, vyslovovala se k případu S. Rushdieho, aktivně se účastnila jednání o copyrightu a o britském zákonu o svobodě informací aj. Na jaře 1999 byly vedoucím pracovníkům obou organizací a vybraným členům jejich výborů rozeslány dotazníky, které zjišťovaly názory na prosazování etických principů oběma asociacemi. Dotazník byl zaslán též řediteli britského Ústavu pro informační vědu (IIS) jako organizace, která je na tomto poli aktivní. Došlé odpovědi byly zpracovány z hlediska poskytování individuální pomoci členům v otázkách etiky, postihu za nedodržování profesionální etiky a názorů na pravděpodobný vývoj problematiky v období všeobecného rozmachu informačních technologií. V závěru jsou porovnány aktivity ALA a LA a formulována doporučení k dalšímu rozšíření a zlepšení činnosti v oblasti profesionální etiky. K článku je připojen obsáhlý soupis literatury a oba vzory použitých dotazníků.

97. SALONHARJU, Inkeri

Le consortium des bibliothèques de recherche finlandaises : les licences d'exploitation de documents électroniques [Konsorcium finských vědeckých knihoven : licence na využívání elektronických dokumentů] / Inkeri Salonharju

In: Bull. Bibl. France. – [Paris]. – 0006-2006. – 45, č. 2 (2000), s. 47-49.

Finské vědecké knihovny se sdružily do konsorcia s cílem získání národní licence na využívání elektronických dokumentů v rámci programu „FinLib: program finské elektronické knihovny“, který vyhlásilo ministerstvo školství počátkem roku 1998 a pro první dva roky na něj vyčlenilo sumu v hodnotě 5 milionů euro. Cílem programu FinLib je zajistit vědcům a univerzitním učitelům online přístup k elektronickým periodikům a databázím, podpořit vlastní tvorbu elektronických publikací, jakož i další projekty a rozvoj v této oblasti. Program je otevřen všem zájemcům včetně veřejných knihoven. Dohledem nad realizací programu byla pověřena finská národní knihovna, k jejímž funkcím patří koordinace univerzitních knihoven, vytváření nových elektronických služeb, definování standardů a společných postupů pro všechny finské vědecké knihovny. Finské konsorcium bere v úvahu zájmy severských zemí a šířeji i Evropské unie – přijalo direktivy, které formulovalo pro oblast dohadování licenčních podmínek s nakladateli sdružení LIBER. S ohledem na místní podmínky a priority pak byla přijata některá další doporučení. Zkušenosti prvních dvou let vedly k vyhodnocení přijatých pravidel financování, která se snaží respektovat jevy související s přechodem mezi tištěnými a elektronickými dokumenty (nutnost určitého dublování služeb a tudíž zvyšování nákladů opravňuje princip centrálního financování pro předpokládané přechodné období atd.). K dosavadnímu úspěchu programu FinLib přispěla kvalita technické infrastruktury ve Finsku, dlouholetá tradice spolupráce mezi vědeckými knihovnami i centralizované financování zajišťované ministerstvem školství. Informace o programu jsou na <http://hul.helsinki.fi/finlib/english/index.html>.

98. SCHAFFNER, Bradley L.

Electronic Resources : A Wolf in Sheep's Clothing? [Elektronické zdroje : vlk v rouše beránčím?] / Bradley L. Schaffner

In: Coll. Res. Libr. – [Chicago]. – 0010-0870. – 62, č. 3 (2001), s. 239-249. Lit. 24.

Autor v článku rozebírá dopad digitalizace na knihovny a vědeckou činnost a zdůrazňuje potenciální omezení, náklady a další problémy spojené s touto technologií, která je hodnocena kladně také proto, že je nová. Lze pozorovat, jak nové technologie mění přístup knihoven k budování fondů a ke zpracování a uchování informací. Současně mění i postoje a očekávání uživatelů. Vědecká komunikace je natolik proměnlivá, že je obtížné předpovídat její vývoj v horizontu 5-10 let. S výrazným úspěchem elektronických zdrojů je spojeno několik nepřesných tezí (o univerzální přístupnosti informace, o její nižší ceně proti papírovým publikacím). K výhodám elektronických dokumentů patří jejich mnohostrannost, pohodlnější vyhledávání, přístup více uživatelů současně, možnost vzdáleného přístupu. Zpřístupňují se takto i informace v papírové podobě nepřístupné. K problémům patří limitující licenční podmínky, cena (přelití financí do nákupu elektronických zdrojů znevýhodní obory, v nichž se tyto zdroje méně vytvářejí, disproporce vznikají i při vyšších cenách úzce specializovaných a tím i méně využívaných databází). Otázkou je samotné přežití vědeckých knihoven v konkurenci s virtuálními knihovnami (průzkum z roku 1996 ukázal, že Američané mezi 18-24 roky nepodporují udržování nebo budování nových knihoven). To, že instituce obvykle kupují podobné elektronické zdroje, zvyšuje uniformitu fondů. Nevýhody nejsou omezeny jen na vysokoškolské vzdělávání. Ukazuje se například, že i nižší školy mají tendenci poněkud zanedbávat tradiční kurzy ve prospěch posílení výuky nových technologií. Vědeckou činnost ovlivňují shora uvedené výhody a nevýhody. Často se u uživatelů vyskytuje zklamání z toho, že nelze všechnu práci udělat hledáním v plném textu, naopak, převážně se pracuje s tradičními formáty. Pokud se odnaučíme provádět bádání v knihovnách a archivech bez online zdrojů, budeme nuceni konvertovat dokumenty v knihovnách. Některé příklady už poskytly představu o náročnosti takové konverze. K úvahám o webu lze přidat i nejisté hodnocení váhy zveřejněné informace a malou trvanlivost zdrojů. Elektronická média se používají také k uchování dokumentů. Zde je třeba vážít vhodnost této metody (mimo jiné problém čitelnosti uchovaných dokumentů po změně v technologii). Je třeba zvážit také víru v nástup bezpapírové společnosti.

99. SNYMAN, Retha
Bibliographic Control – Is the Current Training Still Relevant? [Je současná odborná výchova v oblasti bibliografické evidence ještě vyhovující?] / Retha Snyman
In: Intern. Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 1 (2001), s. 13-15.
Příspěvek přednesený na semináři IFLA v Jeruzalémě věnovanému výuce bibliografie (Teaching Bibliography Today in Primary and Continuing Professional Education of Librarians, srpen 2000) věcně a přehledně vysvětluje, co se rozumí bibliografickou evidencí (bibliographic control), z jakých postupů tato bibliografická evidence či kontrola sestává, jaký je její účel a význam pro národní evidenci literární produkce, pro kvalitu knihovnických služeb, pro spolupráci knihoven a tvorbu databází. Hlavním tématem je současný stav odborné výchovy bibliografů: které dovednosti a znalosti si mají osvojit, co dnes ovlivňuje odbornou výchovu, z čeho pramení častá kritika výuky, pedagogů i studentů. Na tento bod navazuje několik námětů ke zlepšení bibliografické výchovy, mimo jiné s využitím informačních technologií.
100. SOLJANIK, Alla Anatol'jevna
Zákon Ukrajiny „Ob objazatel'nom ekzempljare dokumentov“ [Ukrajinský zákon o povinném ukládání dokumentů] / Alla Anatol'jevna Soljanik
In: Nauč. Techn. Bibl. – [Moskva]. – 0130-9765. – č. 9 (2000), s. 91-96.
Přijetí ukrajinského zákona o povinném ukládání dokumentů (1999) je chápáno jako uznání společenského významu státní podpory povinného deponování, které je formou garantovaného budování úplného fondu národní produkce dokumentů. V článku je stručně charakterizován obsah zákona ve vztahu k základním doporučením IFLA-UNESCO o všeobecném přístupu k informacím a o modelu systému povinného deponování dokumentů, jsou uvedeny klady i některá problematická místa zákona. K pozitivům zákona patří například to, že je v něm pojem dokument vyložen velmi široce (zahrnuje audio- a videoprodukcí i elektronické publikace, jeho účinnost je však omezena pouze na rozmnožované dokumenty a v důsledku toho nejsou předmětem povinného ukládání například disertace a autoreferáty k nim, vědeckovýzkumné zprávy, deponované rukopisy a další druhy vědeckotechnické dokumentace, které tvoří zdrojovou základnu orgánů VTI a největších vědeckých univerzálních a speciálních knihoven. Pojem elektronický dokument není dostatečně konkretizován, zejména se to týká publikací zveřejňovaných na internetu. Ke kladům zákona patří rozdělení kompetencí při nabývání různých typů dokumentů mezi různé typy institucí (knihovny, archivy); sporná je povinnost ukládání v nejvyšších orgánech státní správy (prezident, Nejvyšší sovět, vláda) – zbytečně se tím zvyšuje počet povinných exemplářů. Je škoda, že v zákoně nejsou definovány cíle formování systému povinného deponování, jeho kulturní a memoriální funkce, funkce vytváření základny státní bibliografické registrace a statistiky a mezinárodní výměny informací, chybí finanční pobídky a garance, které by zvýhodňovaly producenty publikací v oblasti daní, dopravních a poštovních tarifů. Dobré je, že zákon vysvětluje, jak a čím státní systém kompenzuje výdaje producentů (jsou formulována práva producentů a povinnosti nabyvatelů povinných exemplářů: nabyvatelé zajišťují informování veřejnosti o publikacích ve státní bibliografii, formou bezplatných signálních a referátových informací, formou ústřední katalogizace a bezplatného ukládání informací do elektronických databází a katalogů atd.). Producenti mají ze zákona právo zahrnovat výdaje na výrobu a doručování povinných exemplářů do ceny nákladu. Jako negativum je uvedena deklaratorní formulace o zodpovědnosti producentů (zajímavé je srovnání s analogickým ukrajinským zákonem z roku 1919, který ukládal pokuty resp. 1-3měsíční trest odnětí svobody, hrozilo i uzavření tiskárny).
101. ŠEMBERKO, Ljudmila Vincentovna – GLUCHOV, Viktor Aleksejevič
Dostup k vnějším informacím resursam po social'nyh i humanitarnym naukam [Přístup k vnějším informačním zdrojům ze společenských a humanitních věd] / Ljudmila Vincentovna Šemberko, Viktor Aleksejevič Gluchov
In: Nauč. Techn. Inform. Ser. 1. – [Moskva]. – 0548-0019. – č. 7 (2000), s. 10-23. Lit. 7., tab.
Popisují se hlavní etapy a výsledky vědeckého výzkumu provedeného odborníky Ruské akademie věd (Ústav vědeckých informací ze společenských věd – INION RAN) a zaměřeného na otázky přístupu k databázím EBSCO. Výzkum se zaměřoval na pět oblastí: 1. analýza struktury a vyhledávacích možností různých databází EBSCO, 2. předmětově tematická analýza obsahu databází z hlediska zastoupení periodik z oblasti sociálních a humanitních věd, 3. zjišťování retrospektivy zastoupení vybraného souboru časopisů důležitých pro uživatele INION RAN, a také zjišťování podílu plných textů statí z těch časopisů, které jsou relevantní pro oborové bibliografie a databáze INION, 4. analýza databází z hlediska zastoupení čtenáři nejvyhledávanějších časopisů z oboru ekonomie, 5. srovnávací analýza hlavních periodik jednotlivých oborů sociálních a humanitních věd z hlediska míry úplnosti uložení jejich obsahu v databázích. Analýzy ukázaly, že databáze EBSCO pokrývají předmětově tematické oblasti zkoumaných oborů do různého stupně úplnosti. Nejvyšší míra zastoupení relevantních periodik je v oboru ekonomie (kolem 80 %), přičemž u každého třetího časopisu jsou dostupné plné texty statí. K článku jsou připojeny tabulky podávající přehled o jmenovitém zastoupení časopisů a o event. dostupnosti plných textů

jejich článků z následujících oblastí: ekonomika a demografie, historie, archeologie a etnologie, právní vědy a politologie, filozofie a sociologie, literární věda, jazykověda, věda o vědě (zde jsou zařazeny některé časopisy z oblasti informačních věd), dále tabulky dokumentující výsledky vyhledávání (na základě tematických dotazů) v databázích Academic Search Elite a Newspaper Source, soupis nejčastěji citovaných ekonomických časopisů (Most Cited Journals in Business Economics Management – podle ISI) a porovnání zastoupení těchto časopisů, resp. statí z nich v databázích EBSCO a INION. Autoři se kromě popisu metod použitých při provedení analýz (vycházejících z předem definovaných potřeb INION) věnují i obecnějším problémům informační, technické a technologické základny informačních služeb ve společenských vědách, změnám na trhu informačních služeb (charakteristika korporace EBSCO Publishing, systému jejích databází a možností vyhledávání), charakteristice knihovny a databází INION RAN. Zajímavé je posouzení tzv. expertního přístupu, který uplatňuje EBSCO při budování databází a který slouží i jako vodítko při vyhledávání (v některých publikacích je tento přístup napadán, což autoři článku považují za ne zcela oprávněné, neboť otázka expertního přístupu nebyla v souvislosti s budováním databází a uspokojováním informačních potřeb ve společenských vědách zatím hlouběji zkoumána).

102. ŠVEC, Štefan

Očakávania pedagógov od vedeckých a vysokoškolských knižníc [Co očekávají pedagogové od vědeckých a vysokoškolských knihoven] / Štefan Švec

In: Kniž. Inform. – [Martin]. – 1210-096X. – 32, č. 3 (2000), s. 98-92.

Autor, profesor na katedře pedagogiky FF UK v Bratislavě, prezentuje potřeby a očekávání vysokoškolských pedagogů, především z oblasti pedagogických (edukačních), ale i dalších společenských a humanitních věd, směrem k vědeckým a vysokoškolským knihovnám, a to zejména v kontextu směřování ke znalostně orientované společnosti. Očekává zvýraznění funkcí těchto knihoven a v souladu s tím i jejich větší politickou a ekonomickou podporu, koncepční přístupy v souvislosti s internacionalizací vědy a techniky, univerzitního výzkumu a vzdělávání. Je nutná stálá inovace a odpovídající materiálně technické i personální zabezpečování knihoven jako součásti soustavy vzdělávání a sebevzdělávání (knihovní systém otevřeného učení pro všechny věkové kategorie), snížení zaostávání v rozvoji samotného knihovnického a informačního vzdělávání, systémové rozvinutí nauk o odborném knihovnicko-informačním vzdělávání. Je nezbytné zlepšit pravidelnost a metodologickou fundovanost empirických průzkumů potřeb uživatelů knihovnických služeb. Iniciativu směrem ke zkvalitňování knihovnických služeb by však měli projevit také sami univerzitní učitelé a poskytnout svoje vědomosti při odhadech perspektiv jednotlivých oborů, jejich výzkumných priorit, alternativních proudů atd. Autor navrhuje posílit bratislavskou katedru knihovny a informační vědy a usilovat o zřízení fakulty. Vyjadřuje potřebu vypracování slovenského pedagogického tezauru v návaznosti na již zpracované tezaury (evropský, český, teaurus UNESCO, teaurus amerického dokumentačního systému ERIC), posílení publikační funkce knihoven (překlady výstupů mezinárodních organizací, zejména z oblasti vzdělávací politiky, školských reforem, tematické rešerše, anotované bibliografické seznamy ...), zavedení kontinuálního citačního indexování prací domácích autorů, zavedení vyšší míry „čtenářské samoobsluhy“ (volný výběr ve spojení s automatizovanou evidencí výpůjček), přechod od běžného užívání internetových sítí ke zprostředkování audiovizuálních telemostů atd.

103. TROSOW, Samuel E.

Organizational Theory in Library and Information Science Education [Teorie organizace ve studiu knihovnictví a informační vědy] / Samuel E. Trosow

In: J. Educ. Libr. Inform. Sci. – [Arlington]. – 0748-5786. – 41, č. 2 (2000), s. 129-142. Lit. 49.

Teorie organizace jako studijní předmět je v osnovách studia knihovnictví a informační vědy opomíjena, na rozdíl od managementu a administrativy. Stejně je tomu i v odborné literatuře. Z velkého množství publikací o managementu vybral autor článku pět základních příruček všeobecného charakteru, které používají studenti různých ročníků jako studijní materiál. Těchto pět knih je zde podrobně anotováno především z hlediska toho, jaký význam kladou na osvojení si teorie organizace budoucími knihovníky. Přílišný důraz na manažerské funkce na úkor širšího politického, kulturního a environmentálního rozhledu je vnímán jako nebezpečí pro studium oboru, a tím i pro profesi samu. To dokládá i rozbor dvou statí pedagogů knihovnických škol a komentář k odborným publikacím o charakteru a smyslu knihovnické profese. Závěr jednoznačně podporuje změnu osnov studia ve prospěch teorie organizace.

104. URCH, Katharina – BALKE, Wolf-Tilo

Digitalisierung und Erschliessung einer historischen Wappensammlung [Digitalizace a zpřístupnění historické sbírky erbů] / Katharina Urch, Wolf-Tilo Balke

In: Bibliotheksforum Bayern. – [München]. – 0340-000X. – 28, č. 2 (2000), s. 187-203. Lit.

V první části článku autoři vysvětlují význam heraldiky jako pomocné historické vědy pro určování a datování historických a umělecko-historických památek a seznamují s problémy tradičního vyhledávání erbů v souborných

příručkách heraldiky. Charakterizují jednotlivé prvky erbů: zobrazený motiv, dispoziční plochy, barvu, tvar motivu a jejich funkci v elektronickém vytváření obrazu. Druhá část popisuje postup digitalizace objemné sbírky erbů od J. Siebmachera (je zde podrobně charakterizována podle 2. vydání z roku 1865) jako databázi projektu HERON (Heraldry Online), jehož cílem je v první fázi experimentální ověřování kvalitních obrazových rešerší pomocí internetu. Jsou zmíněny úpravy obrazu (zejména tvaru motivu) nutné pro jeho kvalitní zobrazení, finanční náklady na digitalizaci, technické problémy odstraňování chybných obrazů, výhledy rozšíření projektu HERON (textové, jazykové) a možnosti uplatnění vyhledávání obrazů v jiných oborech.

105. VARLEJS, Jana

The First Congress on Professional Education : An Agenda for Continuing Education [První kongres k odbornému vzdělávání : jednání o permanentním vzdělávání] / Jana Varlejs

In: J. Educ. Libr. Inform. Sci. – [Arlington]. – 0748-5786. – 41, č. 2 (2000), s. 143-146.

Dvoudenní kongres Americké asociace knihoven (ALA) o profesionální výchově knihovníků ve Washingtonu na jaře 1999 přijal usnesení, které se týká mimo jiné permanentního vzdělávání; jeho body jsou zde v plném znění uveřejněny. Ukládají ALA zvýšit účinnost permanentního vzdělávání koordinací programů, seminářů a konferencí, rozlišením úrovní tohoto vzdělávání pro různé kategorie pracovníků knihoven. Usnesení dále ukládá určit úkoly těchto pracovníků podle stupně dosaženého vzdělání a praxe, stanovit postup a podmínky schvalování kvalifikačních osvědčení cizinců zajímajících se o zaměstnání v knihovnách USA. Následující komentář se zabývá souvislostí jednání kongresu se studiem knihovnictví a informační vědy na vysokých školách. Zdůrazňuje se nízký podíl škol a pedagogů na organizaci permanentního vzdělávání a na propagaci této formy zvyšování odborné kvalifikace mezi absolventy bakalářského i doktorandského studia knihovnictví. Příklad amerických lékařských knihoven ilustruje nejednotnost při hodnocení kvalifikačních osvědčení a permanentního vzdělávání u pracovníků různých lékařských institucí. Závěrem je připomenuta nutnost aktivní účasti škol a pedagogů vychovávajících knihovníky a informační pracovníky na chystaném druhém kongresu k odbornému vzdělávání. (Pozn. red.: druhý kongres ALA o profesním vzdělávání se již uskutečnil, a to v roce 2000 – informace o obou kongresech viz <http://www.ala.org/congress/>.)

